

5. Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., & Svartvik, J. (1985). A comprehensive grammar of the English language. London: Longman. from <http://bookre.org/reader?file=777220>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-073-5-1-54>

ЕМОТИВНІСТЬ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ:

Е. СИГАЛ «LOVE STORY»

Закреницька Л. А.

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземних мов

Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Воротняк Л. І.

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземних мов

Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

м. Хмельницький, Україна

Мова, як основний інструмент людського спілкування, не тільки забезпечує інформаційний обмін мовців, але й відображає їх емоційний стан в акті комунікації. Емоційні стани характеризуються взаємозв'язком із психічними процесами і властивостями особистості, що зумовлює необхідність їх різнобічного вивчення. Актуальність дослідження різних аспектів емотивності в лінгвістиці визначається важливістю вивчення проблеми вербального прояву людських почуттів, переживань та емоцій.

Першим, хто зробив спроби конкретизувати поняття емотивності, був Ш. Баллі. Він розмежував поняття емоційності і емотивності, надаючи лінгвістичного статусу лише останньому, та вважав емотивність характеристикою тексту/лексикону, що відображає в мові/мовленні місленневу емоційну діяльність людини [1].

Емотивна лексика (далі – ЕЛ) є важливим чинником у вираженні емоцій в мовленні, та разом з низкою одиниць інших мовних рівнів вона створює емотивний фон художніх творів. Емотивність лексичних одиниць розглядають як їх здатність закріплювати у своїй семантиці вказівку на емоційне ставлення до об'єкта номінації, а при аналізі тексту враховують те емоційне співпереживання, яке він викликає у читача. На думку В.І. Шаховського, емотивна лексика виявляє очевидну, всім

відому і стали емотивність, її адекватно розуміють комуніканти і в контексті, і поза ним [6, с. 200]. На наявність у значенні емотивної лексики семи емотивності указують також Н.І. Бойко, О.О. Селіванова, І.В. Чепуріна [2, с. 15; 4, с. 142; 5, с. 84] та інші дослідники.

Емотивність художнього тексту забезпечують одиниці різних мовних рівнів: фонетичний, морфологічний, лексичний та синтаксичний. Емотивними засобами (далі – ЕЗ) на фонетичному рівні є інтонація, темп, тембр тощо. Емоції на морфологічному рівні виражаються в словах, емоційне ставлення яких до предмета зумовлене особливими афіксами. Емоційні конотації на лексичному рівні створюються в мові завдяки емотивно-оцінним прикметникам, прислівникам, іменникам та дієсловам, які містять оцінку у своїй структурі. Синтаксичний рівень характеризується широким спектром засобів передачі емоцій: повтори, інверсія, емфатичне використання дієслова *do*, короткі, відривчасті конструкції, що слідує одна за одною. На фоно-графічному рівні засобами вираження емоцій є знаки оклику та питання, курсив, великі літери, три крапки, тире й дефіс та інші.

В межах невербальних засобів комунікації виокремлюють кінетичні (жести, міміка, мова рухів тіла), просодичні (тембр, інтонація, паузи) та проксемні (простір, дистанція, територія тощо). У художньому творі автор часто використовує невербальні засоби через опис рухів, міміки та жестів героїв з метою максимального забезпечення розуміння стану, емоцій та настрою героїв читачем. Емотивний текст презентує емоційну інформацію за допомогою як мінімум одного емотивного засобу – лінгвістичного чи паралінгвістичного, який виражає емоцію, усвідомовану усіма учасниками акту комунікації.

В структурі емотивності тексту розмежовують план змісту і план вираження. Емотивність змісту тексту полягає, з одного боку, у наявності емотем у когнітивному змісті тексту, а з іншого, – у наявності емотивного компонента у прагматичних стратегіях автора. Емотивність художнього тексту виражається через особливості його текстової семантики, природу людських емоцій, які відображають внутрішній стан суб'єкта та результат його взаємодії із світом [3, 109]. Зокрема, в своєму романі «Love Story» Ерік Сігал змальовує одвічну проблему кохання, зокрема кохання двох молодих людей – Олівера Барретта та Дженніфер Кавіллері, які є виходцями з різних соціальних та культурних прошарків суспільства. Проте їхнє кохання проходить через усі соціальні, етнічні та релігійні бар'єри. Олівер готовий втратити всі привілеї спадкоємця з тим, щоб бути з Дженніфер.

Емотивність роману Е. Сігала «Love Story» актуалізується значною сукупністю мовних та текстових маркерів емоцій. В аналізованому творі простежуємо значну кількість емотивних лексичних одиниць різних частин мови, зокрема прикметники (*fierce, grim, admirable*) – 40% усієї ЕЛ, дієслова (*bellow, detest, delight*) – 37% усієї ЕЛ, іменники (*fury, endearment*) – 16% усієї ЕЛ та прислівники (*ominously*) – 7% усієї ЕЛ. Емотивна лексика в романі є переважно корінними словами (*irk, sob*) – 60% усієї ЕЛ), доміантними є також суфіксальні лексичні утворення (*distressing, loving*) – 29 % усієї ЕЛ, найменш репрезентативними емотивними лексемами є складні слова (*crestfallen*) – 3 % усієї ЕЛ. Переважна більшість емотивної лексики виявляє інгерентну емотивність (*agitate, gloat*) – 92% усієї ЕЛ, проте подекуди трапляються приклади адгерентної емотивності, де слова реалізують значення емотивності в межах контексту (*to thunder, to bulldoze (me)*) – 7% усієї ЕЛ.

Вербальними засобами вираження емоційних станів в романі є фразеологічні звороти *tear your hair (out), be taken aback, make somebody sick, not to give someone the time of the day* та інші.

Емотивний ефект роману простежується також через використання не літературної, грубої лексики, на кшталт «*sonovabitch*», для характеристики Олівером свого батька.

Засоби вираження емотивності спроможні позначати цілий спектр почуттів та емоцій людини. В творі Е. Сігала «Love Story» негативна емотивність (60% усіх ЕЗ) переважає над позитивною (40% усіх ЕЗ). Позитивна емотивність представлена такими семантичними групами, як радість, любов, захоплення, щастя, здивування, задоволення, спокій, а негативна емотивність – як страх, роздратування та гнів, збентеження, ненависть, презирство/відраза, страждання/горе, розчарування, відчай, смуток та сором. Доміантними семантичними групами є такі, що позначають емоції гніву/роздратування (15 % усіх ЕЗ) та страху (14 % усіх ЕЗ), «любов» (10 % усіх ЕЗ) та «задоволення» (9% усіх ЕЗ). Негативна емотивність зумовлена, на нашу думку, сюжетом твору. Негативні емоції персонажів виявляються у ході розгортання багатьох подій: стосунки Олівера з батьком, його дитячі спогади, поразка у хокейному матчі, труднощі перших років спільного життя з Дженні, хвороба і смерть коханої тощо.

Усі використані автором роману мовні засоби створюють відповідний емотивний фон та емотивну тональність тексту, що сукупно забезпечує відповідний прагматичний вплив на читача.

Література:

1. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка. Москва, 2001. 416 с.
2. Бойко Н. І. Українська експресивна лексика: семантичний, лексикографічний і функціональний аспекти: Монографія. Ніжин: Вид-во „Аспект-Поліграф», 2005. 552 с.
3. Графова Т. А., Шахнарович А. М. Экспериментальное исследование реализации эмотивности в речевой деятельности. *Человеческий фактор в языке : Языковые механизмы экспрессивности*. Москва : Наука, 1991. С. 99–114.
4. Селіванова О. О. Основи теорії мовної комунікації: Підручник. Черкаси: Видавництво Чабаненко Ю.А., 2011. 350 с.
5. Чепурина И. В. Семантическая структура эмотивных производных (на примере отглагольных имён существительных со значением лица). *Учёные записки Таврического нац. ун-та им. В. И. Вернадского*. 2001. Т. 14 (53). № 1. С. 84–91 (Серия «Филология»).
6. Шаховский В. И. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе (на материале английского языка): дис. ... доктора филол. наук : 10.02.04. Москва, 1988. 402 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-073-5-1-55>

**ВТОРИННІ НОМІНАЦІЇ НЕВИЗНАЧЕНОЇ КІЛЬКОСТІ
МЕТОНІМІЧНОЇ ПРИРОДИ: ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ**

Зінченко А. В.

*викладач кафедри германської філології
Сумського державного університету
м. Суми, Україна*

Кількість як універсальна категорія обов'язково знаходить своє мовне вираження як у первинних, так і вторинних номінаціях. За неможливості виразити точно надто великі чи малі кількісні характеристики об'єкту реальності, людина вдається до опосередкованих назв, так званих вторинних номінацій кількості.

Вторинна номінація невизначеної кількості – це номінація, утворена внаслідок метафоричного чи метонімічного перенесення, яка експлікує невизначено велику чи невизначено малу кількісну ознаку об'єкта. Відмітно, що метонімічний механізму перенесення постійно перебуває у